

Puumalan kulttuurikasvatussuunnitelma

1 Mikä kulttuurikasvatussuunnitelma?

Kulttuurikasvatussuunnitelma on vuosittain toistuva, etukäteen budjetoitu ja selkeillä sopimuksilla aikaansaatu kokonaisuus, jossa Puumalan kunnan eri ikäryhmille taataan halutunlainen taide- ja kulttuurikasvatus. Kulttuurikasvatussuunnitelma tarjoaa tietoa asuinkunnan historiasta, käytännöistä, merkkihenkilöistä ja jo olemassa olevasta tarjonnasta siinä kun antaa osallistujille mahdollisuuden avartaa maailmankatsomustaan sekä käyttää älyään ja luovuuttaan. Kulttuurikasvatussuunnitelman parissa toimivat aina kunkin taiteenalan ammattilaiset sekä kulttuurikasvattajat. Laatu on kaiken ytimessä.

Kulttuurikasvatussuunnitelma perustuu lakiin kuntien kulttuuritoiminnasta, esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmiin sekä varhaiskasvatussuunnitelmaan. Kunnan kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan toimintaa, jolla kunta edistää kulttuurin ja taiteen tekemistä, harrastamista, saatavuutta ja käyttöä sekä taide- ja kulttuurikasvatusta ja kulttuuriperintöä.

Mitä hyötyä kulttuurikasvatussuunnitelmasta on:

1) Yhdenvertaisuus

Hyvinvointilautakunnan hyväksymä ja perustasolla budjettiin pysyvästi laitettu kulttuurikasvatussuunnitelma on Puumalan kunnan lapsen ja nuoren saavuttava suunnitelma. Tällöin perheen asuinpaikka, varallisuus tai mielenkiinnon kohteet eivät vaikuta siihen, pääseekö lapsi osaksi taide- ja kulttuurituokioita.

2) Saavutettavuus

Suuressa kaupungissa on usein valtavasti mahdollisuuksia harrastamiseen ja kaiken kokemiseen jo valmiiksi. Pienemmissä kunnissa kulttuurikasvatussuunnitelma takaa sen, että esitykset sekä ammattitaitelijoiden ja kulttuurikasvattajien vierailut eivät jää suurten kaupunkien asukkaiden yksinoikeudeksi.

3) Kunnan elinvoimaisuus, yhteisöllisyys ja työllistävä vaikutus

Ennalta suunniteltu ja budjetoitu, strategiaan asti saatu kulttuurikasvatussuunnitelma on kunnalle eduksi. Se osoittaa, että kulttuuria ja taidetta arvostetaan kunnassa ja näiden alojen monipuolinen, kerrannainen vaikutus sekä ihmisten hyvinvointiin että työllistymiseen ymmärretään. Kulttuurikasvatustyössä kaikki alueen omat taiteilijat ja taidelaitokset saavat vuosittain toistuvaa lisätyötä ja alueen lapset, nuoret ja muut asukkaat oppivat tietämään, mitä oman kunnan alueella on. Yhteisöllinen vaikutus on suuri, jos mukana ovat niin paikalliset yritykset sponsoroimassa kokonaisuuksia kuin taiteilijat, koulut, päiväkodit, palvelutalot ja muut yksiköt. Kulttuurikasvatussuunnitelmasta saa helposti tehtyä koko kunnan yhteisen asian.

4) Kunnan brändin esilletuominen: LUONTO - SAIMAA

Kulttuurikasvatussuunnitelma toteuttaa omalta osaltaan Puumalan kunnan yhden painopisteen, Saimaan, tavoitteita. Puumalan luonto, Saimaa ja Saimaa Geopark-kohteet antavat hyvät puitteet toteuttaa kulttuurikasvatussuunnitelmaa.

Saimaa on Suomen suurin järvi ja neljänneksi suurin makeavetinen luonnonjärvi Euroopassa. Saimaa on itse asiassa kymmenien järvien labyrintti, joka levittäytyy Etelä-Savon, Etelä-Karjalan ja Pohjois-Karjalan maakuntien alueelle. Talouslehti *Wall Street Journal* on listannut Saimaan maailman viiden vaikuttavimman järven joukkoon.

Geoparkien tavoitteena on alueiden kestävä taloudellinen kehittäminen geoturismien avulla. Matkailullisen vetovoiman näkökulmasta geopark-alueet ovat rinnastettavissa kansallispuistoihin ja UNESCO:n maailmanperintökohteisiin, vaikka geopark ei olekaan suojelualue. Geoparkin yksi tavoite on lisätä alueen

asukkaiden kotiseudun tuntemusta ja arvostusta avaamalla alueen geologista perintöä ja tuomalla se osaksi paikallisyhteisöjen elämää.

5) Lasten tunne- ja esiintymistäidot sekä monipuolinen maailmankatsomus

Tutkimuksissa on moneen kertaan todettu, kuinka pitkäaikainen kulttuurin ja taiteen harrastaminen on vähentänyt ja ennaltaehkäissyt monia ongelmia ihmisten käytöksessä, oppimisessa, kaveritaidoissa tai avarakatseisemmassa suhtautumisessa maailmaan. Kulttuurin ja taiteen kautta on mahdollista käsitellä mitä tahansa asiaa tavalla, joka jättää pysyvämpiä positiivisia muistijälkiä. Oman luovuuden tuominen esiin ja heittäytyminen uuteen tekee kaikille ihmisille hyvää, positiivisen minäkuvan ja onnistumisen kokemusten saaminen on yhä tärkeämpää nykymaailmassa. Juuri niitä kulttuurikasvatussuunnitelma haluaa antaa, sillä suunnitelman toteuttajina ovat nimenomaan eri taiteenalojen ammattilaiset. Mille tahansa kunnalle on hyötyä siitä, että sen lapsista kasvaa esiintymistaitoisia ja monipuolisesti ajattelevia, toiset ihmiset huomioonottavia nuoria. Taide ja kulttuuri on väylä, jota jokaiselle pitää antaa mahdollisuus hyödyntää.

2 Kulttuurikasvatussuunnitelman konkreettinen toteutus

Puumalan kunnassa on käytössä eri taiteenaloja sisältävä kulttuurikasvatussuunnitelma. Joka lukuvuosi keskitytään kahteen taiteenalaan, toiseen syyslukukautena ja toiseen kevätlukukautena. Taiteenalat valitaan edellisen lukuvuoden loppupuolella.

2.1 Kulttuurikasvatussuunnitelman perustaso

Taiteenaloissa jokainen ikätaso tekee asioita opetussuunnitelmansa mukaisesti. **Perustason työpajoissa ja käyntikohteissa pääsee tekemään paljon itse ja tutustumaan kattavasti eri taiteenaloihin.**

Taiteenlajit Puumalan suunnitelmassa ovat

1. **sanataide/kirjallisuus**
2. **draama/nukketeatteri/soveltava teatteri**
3. **kädentaidot ja muotoilu**
4. **musiikki**
5. **elokuvakasvatus/mediataide**
6. **tanssitaide**
7. **ympäristötaide/ arkkitehtuuri**
8. **kuvataide/valokuvataide/kuvanveisto**
9. **sirkus**

Yhtä taiteenalaa käsitellään aina teemalukukauden aikana kaikissa ikäryhmissä. *Taiteenalan tuottajaksi valittu taho esittää aina edellisen vuoden keväällä suunnitelmansa siitä, mitä eri ikäryhmien kokonaisuuksissa tehdään.* Pääpaino on työpajatoiminnassa, jolloin osallistuja pääsee itse tekemään taidetta pelkän vastaanottamisen sijasta. Taiteenalan ympärille rakennetaan aina isompia kokonaisuuksia myös omien opettajien/varhaiskasvattajien/muiden toimijoiden avulla. Paikallisuutta ja yrittäjyyttä käsitellään osana jokaista taiteenalaa.

Alla on kirjoitettuna auki aihealueita, käyntikohteita sekä kunnan historiaan liittyneitä henkilöitä, joiden kautta taiteenalaa voi eri ikäisillä käsitellä. Taiteenalojen tuottajien työpajoissa nämä seikat otetaan huomioon.

Kaikkien taiteenalojen oletetaan ottavan työskennellessään huomioon opetussuunnitelman laajat linjaukset, kuten "ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia" sekä "kulttuurinen moninaisuus rikkautena".

2.1.1 VARHAISKASVATUS

Yleistä ja vuosittain toistuvaa varhaiskasvatuksessa ovat esimerkiksi (Suluissa viittaukset kunnan varhaiskasvatussuunnitelman oppimiskokonaisuuksiin):

- joka kuukausi toistuva Saimaan retki, jonka jälkeen piirretään kuvia/tehdään askarteluja eri vuodenaikojen Saimaasta (tutkin ja toimin ympäristössäni)
- joulukuun- kevät- ja muut vuotuisjuhlat (minä ja meidän yhteisömme)
- kirkkokäynnit, johon liittyvät tarinalliset pisteet ja/tai rakennuksen esittely (minä ja meidän yhteisömme)
- tutustuminen lähiluontoon liikkuen ja leikkien (kasvan, liikun ja kehityn)
- kestävän kehityksen suunnitelman huomioiminen esimerkiksi kuvaamataidon/käsityön biohajoavissa materiaaleissa (tutkin ja toimin ympäristössäni)
- tutustuminen kirjastoon ja kunnantalon näyttelytilaan, käynnit satutunneilla (kielten rikas maailma)
- osallistuminen varhaiskasvatuksen ja esi- ja alkuopetuksen yhteisiin tapahtumiin tai esityksiin (teatterivierailut, konsertit jne. (ilmaisun monet muodot)
- Satujen lukemista yhteistyössä eskari-kakkosten kanssa

Ikäryhmittäin esim. seuraavaa:

***0-3v**

Liittyvät varhaiskasvatussuunnitelman laaja-alaisiin oppimiskokonaisuuksiin Ajattelu ja oppiminen sekä Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu. Kokonaisuuksiin voi liittää askartelua, kuvataidetta loruja, musiikkia ja liikuntaa.

- Käynti bunkkerimuseossa ja/tai sen ulkopuolella.
- Käynti Norppapuuistossa ja tutustuminen kävelyetäisyydellä oleviin patsaisiin (nukkuva mies, norppa-patsas jne.)
- Käynti hautausmaalla, jossa veistetty enkeli
- Perinneleikkiviikko, jolloin opetellaan isovanhempien ja/tai palvelutalon vanhoja leikkejä, loruja ja tarinoita. Opetellaan tekemään joku vanhan ajan lelu, esim. Käpylehmä, surra tms.

***3-5v**

Liittyvät varhaiskasvatussuunnitelman laaja-alaisiin oppimiskokonaisuuksiin Ajattelu ja oppiminen sekä Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu. Kokonaisuuksiin voi liittää askartelua, kuvataidetta, valokuvausta, loruja, musiikkia ja liikuntaa.

- Tutustuminen kalliomaalauksiin, joiden pohjalta tehdään omaa taidetta
- Käynti Hiisipolulla
- Käynti Norppalaavulla, kuunnellaan laulu Nestori Miikkulaisesta ja tutustutaan häneen henkilönä (mahdollinen retkikohde on myös Nestorinranta).
- Tutustuminen Härkösen taloon ja Puumala-lehteen
- Taidesuunnistus, joka voidaan tehdä lähellä olevien julkisten taideteosten mukaan
- "Patsaista taidetta"-kokonaisuus, jossa voidaan draaman, tanssin tai sanataiteen kautta herättää paikalliset nähtävyydet eloon.

Taiteenaloihin liittyen

Päiväkodilla tutustutaan vuorovuosin muutamiin hahmoihin Puumalan historiassa (esim. Elsa Heperauta, Liehtalan Jallu). Henkilöitä käsitellään mahdollisuuksien mukaan eri taiteenalojen kokonaisuuksissa, jolloin ne tulevat lapsille tutummiksi ja elävämmiksi. Taiteenalaan tutustutaan aina soveltavin osin ja lasten ikätaso huomioon ottaen.

Kaikessa taiteenaloihin liittyvässä opetuksessa nähdään lapsi nimenomaan aktiivisena toimijana. Kulttuuriseen osaamiseen kuuluu lapsen ikätason mukainen tutustuminen oman kunnan taiteilijoihin, rakennuksiin, näyttelytoimintaan tai luonnonympäristöihin. Kaikki taiteen tekeminen taas tukee vuorovaikutusta ja ilmaisua ja vahvistaa lapsen näkemystä itsestään luovana ja onnistuvana yksilönä.

2.1.2 PERUSKOULU**Yleistä ja vuosittain toistuvaa peruskoulun luokilla:**

- Norppapolkukävely
- koulun yhteiset vuotuiset juhlat, kuten joulujuhla, kevätkirKKo, itsenäisyyspäivän juhla. Lucia-kulkue (eskarit ja kuudes luokka)
- yhteistyö kirjaston kanssa: kirjavinkkaukset ja kirjaston käytön opettelu joka ikäluokalla
- osallistuminen yhteisiin tapahtumiin tai esityksiin (teatterivierailut, konsertit etc).
- Wenno-risteily Rokansaareen 5.-9. lk.
- Kirjakemmakka-tapahtuma

Taiteenaloihin liittyen

Koululla tutustutaan alla olevan suunnitelman mukaan Puumalan alueen kohteisiin ja muutamiin historiallisiin henkilöihin. Hahmoja ja paikkoja käsitellään myös eri taiteenalojen kokonaisuuksissa, jolloin ne tulevat lapsille tutummiksi ja elävämmiksi.

Alakoulu***eskarit**

- Puumalan kirkkoon tutustuminen
- Norppien elämään tutustuminen Norppapuistossa
- Puumalansalmen siltaan tutustuminen ja sen tutkiminen
- Retki Loketon onkalolle
- Kevätristeily Kauniilla Veeralla Rokansaareen

*1.lk

- Puumalan kirkkoon ja sen historiaan sekä hautausmaan patsaisiin ja muistomerkkeihin tutustuminen
- Norppien elämään tutustuminen Norppapuistossa
- Puumalansalmen siltaan tutustuminen ja sen tutkiminen
- Retki Loketon onkalolle
- Kevätristeily Kauniilla Veeralla Rokansaareen

*2.lk

- Puumalan kirkkoon ja sen historiaan sekä hautausmaan patsaisiin ja muistomerkkeihin tutustuminen
- Norppien elämään tutustuminen Norppapuistossa
- Puumalansalmen siltaan tutustuminen ja sen tutkiminen
- Retki Loketon onkalolle
- Kevätristeily Kauniilla Veeralla Rokansaareen

*3Ik.

- Vierailu Liehtalanniemen museotilalle ja luonnonsuojelualueelle. Tutustuminen tilan viimeiseen asukkaaseen Liehtalan Jalluun.
- Seitsemän laiturin satamakävely: Elsa, Sylvi, Nesto, Kippis, Norppa, Jallu & Veera, sekä tutustuminen henkilöihin/hahmoihin nimien takana
- Retki Hiisipolulle

*4.Ik

- Vierailu Liehtalanniemen museotilalle ja luonnonsuojelualueelle. Tutustuminen tilan viimeiseen asukkaaseen Liehtalan Jalluun.
- Luukkosenkylän tuulimylly
- Maatilavierailu

*5.Ik

- Tutustuminen Syrjäsalmen kalliomaalauksiin.
- Mun Ateneum
- Kevätretki Wennolla Rokansaareen

*6.Ik

- Retki Sahanlahteen ja Tupavuoren luolalle
- Tutustuminen Elsa Heporautaan sekä Kalevalakoruun
- Kalevala-kulttuurikilpailu ja -juhla helmikuussa yhteistyössä kunnan kulttuuripalvelujen ja Kalevalaisten Naisten kanssa.
- Kevätretki Wennolla Rokansaareen

Yläkoulu

Yleistä yläkoululla jo alakoulun puolella mainittujen toimintojen lisäksi

- Osallistuminen kunnan itsenäisyysjuhlaan.

*7.Ik

- Tutustuminen ensimmäisen maailmansodan juoksuhautoihin Kitulanniemessä
- Suvorovin kanavat / Kukonharjun kanava
- Tutustuminen Wenno-laivaan ja sen historiaan
- Kevätretki Wennolla Rokansaareen

*8.Ik

- Syysretki Suursuolle + sammaltehdas
- Tutustuminen Puumalan sotahistoriaan 2.maailmansodassa sekä bunkkeriin, henkilönä Sylvi Kekkosen.
- Puumalan kirkko ja sen historiaan tutustuminen
- Taidetestaajat
- Kevätretki Wennolla Rokansaareen

*9.Ik.

- Haukkovuoren jyrkänteet
- Pyöräretki Puumalan saaristoreitillä: Lietveden maisematie, matkalla käynti Rakokivillä, ja Lintusalo
- Kevätretki Wennolla Rokansaareen

2.2 Kulttuurikasvatussuunnitelman kakkostaso, esittävät taiteet

Valmiita kokonaisuuksia kakkostasosta ei ole kirjoitettu auki samalla lailla kuin perustasolla, sillä ohjelmistot vaihtuvat vuosittain, samoin kuin kiertueella olevat esittävän taiteen tuottajat.

1. Puumalassa vakiintuneita käytäntöjä esittävän taiteen puolella ovat
  - paikallisten tanssiryhmien kevätkarkelot
  - paikallisten oppilaitosten päätöskonsertit
  - teatterivierailut lähikaupunkien teattereihin
2. Kiertue-esityksiä paikan päälle tuovat vuosittain tai sopimuksen mukaan mm.
  - Konserttikeskus
  - Totem-teatteri
  - Teatteri Mukamas
  - muut ajankohtaiset esittävän taiteen tuottajat

2.3 Teemataiteenalat kaiken ikäisten kerhotoiminnassa, nuorisotiloissa, Ystäväpirtissä, palveluasunnoissa, työhyvinvoinnissa jne.

Kunnan tehdessä tulevan lukuvuoden taiteenalan toteuttajien kanssa sopimusta, sovitaan myös vierailut aiheen tiimoilta eri kohteisiin (päiväkotit, koulu, nuorisotilat, liikunta, palvelutalot, työntekijät jne.).

Lisäksi opettajia, kerhojen ohjaajia, palvelutalojen virikeohjaajia ja/tai muita kiinnostuneita varten järjestetään heti syys- ja kevätlukukauden alussa teemataiteenalan koulutus, jossa käydään läpi erilaisia vinkkejä siihen mitä kaikkea ko. taiteenalan kentältä voisi toteuttaa. Näin teemataiteenalan viedään eteenpäin myös paikallisena toimintana.

Kulttuurikasvatukseen liittyvään kerhotoimintaan saa paljon helposti toteutettavia vinkkejä koronapandemian aikana luoduista virtuaalipankeista. Esimerkiksi Lastenkulttuurikeskusten liiton sivuilta löytyvä harrastakotona.fi-sivusto antaa nimenomaan kaikille mahdollisia vinkkejä ammattilaisten kokoamina. Samalta sivulta löytyy myös ilmaisia videoita esityksiä eri taiteenaloilta. Näistä voi katsomisen lisäksi myös ottaa oppia ja niitä muokata toimintaan sopivaksi, sillä esityksiä tuottaneet tahot ovat jo tekovaiheessa ajatelleet, että yleisö on kotona ja tekee taidetta niillä välineillä, joita sattuu jokaisesta kodista löytymään.